

Військові навчання

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ВІЙСЬКОВИХ
НАВЧАНЬ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1 ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК НЕОБХІДНИЙ СУПРОВІД МІЖНАРОДНИХ ЗАХОДІВ.....	5
2 НОВИНИ ЯК СПОСІБ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗАХОДІВ.....	12
3 ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО МІЖНАРОДНІ ВІЙСЬКОВІ НАВЧАННЯ.....	19
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	29

ВСТУП

Виходячи з необхідності постійного підтримання на належному рівні обороноздатності Збройних Сил України, розвитку потенціалу Національної гвардії України щодо виконання завдань із гарантування безпеки задля підвищення професіоналізму особового складу відповідно до європейських стандартів, на території України активно проводяться багатонаціональні навчання з підрозділами збройних сил іноземних держав у межах військового співробітництва. Поширення співпраці з іноземними військовослужбовцями доволі жваво висвітлюється у засобах масової інформації.

Друга половина XX ст. – початок XXI ст. характеризуються активним розвитком масової комунікації. Розвиток традиційних засобів масової інформації разом із появою новітніх інформаційних технологій, комп'ютеризації та глобалізації світового інформаційного простору впливають на розвиток і функціонування мови. Мова ЗМІ стає об'єктом практичного дослідження у працях зарубіжних та вітчизняних учених. Питанням мови масових комунікацій присвячені дослідження В. Костомарова, Г. Солганика, Т. Добросклонської, Т. Ван-Дейка, А. Белла, М. Мантгомері, Б. Кривенко, І. Лисакової, В. Костомарова, Г. Почепцова, М. Яцимірської, Ф. Бацевича, А. Капелюшного, проте немає ґрунтовної розвідки, присвяченої особливостям масової комунікації військового спрямування.

Суттєві розбіжності в оформленні англomовного та україномовного текстів інформаційних повідомлень про міжнародні військові навчання та різниця в їх сприйнятті зумовлюють актуальність дослідження медійних текстів інформаційних повідомлень, що наразі залишаються недостатньо вивченими.

Об'єктом дослідження є інформаційні повідомлення про міжнародні військові навчання.

Предметом дослідження є особливості інформаційного забезпечення міжнародних військових навчань в аспекті перекладу.

Мета дослідження – виявити особливості інформаційного забезпечення

міжнародних військових навчань у лінгвістичній та перекладознавчій парадигмі.

Досягнення цієї мети зумовило постановку таких конкретних завдань:

- 1) визначити способи інформаційного забезпечення міжнародних військових заходів;
- 2) встановити специфіку медіатексту як основної одиниці мови ЗМІ;
- 3) з'ясувати лінгво-медійні особливості інформаційних повідомлень про міжнародні військові навчання;
- 4) визначити особливості перекладу інформаційних повідомлень про міжнародні військові навчання.

Дослідження виконувалося у три етапи. Перший етап було присвячено складанню бібліографії за проблематикою дослідження і ознайомленню з літературою за темою. Під час другого етапу дослідження було виконано критичний огляд літератури, формування концепції дослідження та аналіз матеріалу дослідження. На третьому етапі було виконано систематизацію матеріалу та його опис.

Робота складається зі вступу, основної частини, висновків та списку використаних джерел.

1 ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК НЕОБХІДНИЙ СУПРОВІД МІЖНАРОДНИХ ЗАХОДІВ

Згідно з Статтею 3 Закону України «Про інформацію» основними напрямками державної інформаційної політики є:

- забезпечення доступу кожного до інформації;
- створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства;
- забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень;
- сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору [16].

Проведення міжнародних заходів є публічною інформацією, тобто відкритою для населення.

Згідно з Статтею 5 Закону України «Про доступ до публічної інформації» доступ до інформації забезпечується шляхом:

- 1) систематичного та оперативного оприлюднення інформації: в офіційних друкованих виданнях; на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет; на інформаційних стендах; будь-яким іншим способом;
- 2) надання інформації за запитом на інформацію [15].

Варто зазначити, що інформаційне забезпечення міжнародних заходів включає офіційні друковані видання, офіційні веб-сайти в мережі Інтернет, соціальні мережі, та інші традиційні засоби масової інформації.

Засоби масової інформації (далі ЗМІ) – засоби, призначені для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації. Масова інформація – інформація, що поширюється з метою її доведення до необмеженого кола осіб [16].

В умовах сучасного інформаційного суспільства ЗМІ відіграють доволі значну роль. За допомогою свого матеріалу ЗМІ можуть створити імідж суспільного або політичного діяча, армії, і навіть імідж всієї держави на міжнародній арені. Імідж держави має велике значення не тільки для його

сприйняття іноземними громадянами, але й для зовнішньополітичних зв'язків країни. Одне з завдань яке виконують ЗМІ це створення іміджу держави, де вони працюють, у світовій спільноті. Розповідаючи про події, міжнародні заходи, які відбуваються всередині країни, журналіст свідомо чи ні, але формує певну суспільну думку країни.

Сучасні лінгвістичні розвідки свідчать про стійкий інтерес до вивчення текстів ЗМІ з позиції їх здатності висвітлювати найсвіжіші події та заходи, впливати на всі соціально-політичні процеси в суспільстві, формувати громадську думку й мовну картину світу й навіть впливати на ідеологію та культуру. Тексти масової інформації, або медіа-тексти, є одними з найпоширеніших форм сучасного функціонування мови, а їх сукупна тривалість набагато перевищує загальний об'єм мови в інших сферах людської діяльності. При цьому загальний корпус текстів (сукупність всіх текстів), що щоденно передається каналами ЗМІ, продовжує постійно зростати. Варто підкреслити, що у сучасному інформативному суспільстві і сила ЗМІ неймовірно зростає, тож необхідним є окреслення ролі ЗМІ в динаміці мовних процесів.

Роль ЗМІ в динаміці мовних процесів обумовлена не тільки і не стільки змінами, які викликані впровадженням нових інформаційних технологій, скільки якісними перетвореннями у загальній лінгвокультурній ситуації [6, с.7]. Можна зробити висновок, що роль, яку відіграють мас-медіа в динаміці мовного розвитку, величезна. Перетворившись на одну з основних сфер використання мови, засоби масової інформації сьогодні багато в чому визначають характер і властивості сучасного стану мови.

У сучасних умовах становлення інформаційного суспільства особливої актуальності набуває вивчення дискретних одиниць медіа потоків – медіатекстів, межі яких дозволяють об'єднати такі різнопланові та багаторівневі поняття, як газетна стаття, радіопередача, телевізійні новини, інтернет-реклама та інші види продукції засобів масової інформації. З'явившись у 90-х роках ХХ століття в англомовній науковій літературі, термін «медіатекст» швидко

поширився як у міжнародних академічних колах, так і в національних медіадискурсах. Швидке закріплення концепції медіатексту в науковій свідомості було обумовлено зростаючим інтересом дослідників до вивчення проблем медіамови, особливостей функціонування мови у сфері масової комунікації.

Величезну увагу цій проблематиці приділяли такі відомі вчені, як Теун Ван Дейк, Мартін Монтгомері, Алан Белл, Норман Фейерклаф, Роберт Фаулер, які розглядали тексти масової інформації з точки зору самих різних шкіл і напрямів: соціолінгвістики, функціональної стилістики, теорії дискурсу, контент-аналізу, когнітивної лінгвістики, риторичної критики [3, 27, 23, 25, 26]. Увагу вчених привертало широке коло питань: це і визначення функціонально-стильового статусу мови ЗМІ, і способи опису різних типів медіатекстів, і вплив на медіамову соціокультурних факторів, і лінгво-медійні технології впливу.

Значний внесок у становлення і розвиток теорії медіатексту, а також методів його вивчення внесли такі вчені, як С.І. Бернштейн, Д.Н. Шмельов, В. Г. Костомаров, Ю.В. Рождественський, Г.Я. Солганік, С.І. Трескова, І.П. Лисакова, Б.В. Кривенко, А.Н. Васильєва [2, 8, 20, 22, 11, 9, 4]. У більш повному вигляді концепція медіатексту як базової категорії медіалінгвістики вперше була сформульована в дослідженнях Т.Г. Добросклонської [5].

В основі концепції медіатексту лежить органічне поєднання одиниць вербального та медійного ряду.

Концепція медіатексту як об'ємного багаторівневого явища доповнюється стійкою системою параметрів, яка дозволяє дати доволі точний опис того чи іншого медіатексту з точки зору особливостей його виробництва, каналу розповсюдження та лінгвоформатних ознак. Зазначена система включає такі суттєві параметри, як: спосіб виробництва тексту (авторський – колегіальний); форма створення (усна – писемна); форма відтворення (усна – писемна); канал розповсюдження (ЗМІ – носій: друк, радіо, телебачення, Інтернет); функціонально-жанровий тип тексту (новини, коментар, публіцистика

(features), реклама); тематична домінанта або приналежність до того чи іншого стійкого медіатопіку [5, с. 41].

Функціонально-жанрова приналежність тексту є наступним обов'язковим параметром типологічного опису текстів масової інформації. Систематизація жанрів медіамови завжди здавалася досить складною, що пояснюється самим визначенням поняття жанр як «історично сформованого внутрішнього підрозділу в усіх видах мистецтва» [5].

Сьогодні у сфері масової комунікації динаміка використання мови настільки активна, що відбувається постійний жанровий рух, який позбавляє цю одиницю необхідної ознаки стійкості. На тлі загального різноманіття існуючих підходів щодо можливостей функціонально-жанрового опису текстів масової інформації класифікація, розроблена у межах теорії медіалінгвістики, дозволяє гнучко поєднувати стійку структуру із безмежною різноманітністю та рухливістю реального текстового матеріалу. Ця класифікація виділяє чотири наступних основних типів медіа текстів [5, с. 42]:

- новини (тобто інформаційні повідомлення);
- інформаційна аналітика та коментар;
- публіцистика, інакше кажучи, будь-які тематичні матеріали, до яких можна застосувати англійський термін «features»;
- реклама.

Універсальний характер цієї класифікації зумовлений тим, що вона дозволяє достовірно відображати реальну комбінаторику функцій повідомлення та впливу в тому чи іншому типі медіатекстів. Так, інформаційні повідомлення (новини) – це тексти, які найбільш повно реалізують одну з головних функцій мови – повідомлення, і одну з головних функцій масової комунікації – інформативну. Медіааналітика, або коментар, поєднують реалізацію функції повідомлення з посиленням компонента впливу за рахунок висловлення думки та оцінки. Публіцистика, або тексти групи «features», до яких відноситься широкий діапазон тематичних матеріалів, представлених основними ЗМІ, характеризуються подальшим посиленням впливу в його художньо-

естетичному варіанті. І нарешті, реклама поєднує в собі функцію впливу як: функцію мови, яка реалізується за допомогою багатого арсеналу лінгвостилістичних засобів виразності, і функцію впливу як функцію масової комунікації, яка реалізується за допомогою особливих медіатехнологій, притаманних тому чи іншому засобу масової інформації.

Таким чином, можна зробити висновок, що медіатекст, як основна одиниця ЗМІ, це складне, багаторівневе та багатовимірне явище. Медіатексти здатні висвітлювати найсвіжіші події, міжнародні заходи.

2 НОВИНИ ЯК СПОСІБ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗАХОДІВ

Серед безлічі текстів, щодня вироблених і розповсюджуваних ЗМІ, чітко виділяються окремі функціонально-жанрові типи текстів, що володіють стійкими ознаками на всіх рівнях: на рівні формату, на рівні змісту, на рівні мови. Наявність цілком визначеного набору стійких ознак характерна для новин, інформаційної аналітики, реклами та публіцистичних текстів, які в англійській журналістиці прийнято об'єднувати під загальною назвою «features». Саме ці чотири типи текстів масової інформації створюють основу всього корпусу сучасної медіамови.

При цьому структуротворними для медіамови є, безумовно, тексти новин, які можна вважати базовими текстами масової інформації. Поняття «базовий текст» засноване на цілому ряді факторів, які дозволяють розглядати певний тип текстів в якості основного, або базового для тієї чи іншої галузі функціонування мови, так як саме в текстах цього типу найбільш повно, у «сконцентрованому вигляді» представлені всі головні риси та особливості поданої сфери використання мови [5, с. 60].

Оскільки основними напрямками державної інформаційної політики нашої держави є забезпечення доступу кожного до інформації та створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства, вважаємо за потрібне проаналізувати саме тексти новин, як базові тексти масової інформації.

Визначаючи тексти новин як базові тексти масової інформації, дослідники брали до уваги такі важливі фактори [5, с. 60-61]: 1) Тексти новин найбільш повно реалізують одну з головних функцій масової комунікації – інформативну, а також одну з головних функцій мови – повідомлення. 2) У кожному окремому ЗМІ, будь то друк, радіо чи телебачення, тексти новин виділяє абсолютно певний формат, відмінний від формату інших типів текстів масової інформації, при цьому формат розуміється як стійке співвідношення формальних ознак тексту і компонентів його змісту. 3) На рівні семантики

тексти новин характеризуються стійкою макро- і мікроструктурою, які природним чином відображають тематичну організацію інформаційного потоку. Інакше кажучи, тексти новин структуруються на основі сталого списку тем або топіків, які регулярно висвітлюються ЗМІ, представляючи собою когнітивну базу масової інформації. 4) На рівні мови тексти новин характеризуються стійкими мовностилістичних ознаками. У плані синтагматики – це переважання певних структурних типів словосполучень, помітна роль лексичного способу з'єднання, наявність значної кількості клішованих і тематично пов'язаних словосполучень, використання постійних текстотвірних елементів, як: фраз-зв'язок, посилянь на джерела інформації, фраз для введення цитат. 5) Тексти новин складають важливу частину національного культуро-ідеологічного контексту, що є результатом культурно-мовної діяльності того чи іншого колективу, що говорить. По-перше, тексти інформаційних повідомлень насичені словами і словосполученнями, що позначають реалії та артефакти, так як розповідають про конкретні події та осіб (при цьому «home news» дійсно більш культуро-специфічні, ніж «foreign news»); по-друге, тексти новин характеризуються певною ідеологічною "інтонацією" або "тональністю", яка розуміється як спосіб інтерпретації інформації, що відображає ту чи іншу систему цінностей і орієнтирів. Ідеологічна модальність може бути виражена як експліцитно: за допомогою виразів оцінки і коментаря, так і імпліцитно: на рівні відбору фактів та визначення цінності новини події. 6) Значення текстів новин в інформаційному потоці посилюється завдяки їх високій повторюваності і відтворюваності. У силу особливої організації процесу масової комунікації, учасниками якого є інформаційні агентства, громадські інститути та окремі ЗМІ, повідомлення про одну й ту ж подію поширюється одночасно по численних каналах у величезній кількості варіантів. Таким чином, основне повідомлення, або «новина», яка існує у вигляді інваріанта, реалізується у широкому спектрі варіантів – конкретних текстах новин. Повторюваність текстів новин підрозділяється на синхронну, коли повідомлення на одну і ту ж тему проходить одночасно в

різних ЗМІ, і діахронну, коли текст новин частково або повністю відтворюється одним і тим же засобом масової інформації протягом дня або більш тривалого періоду часу.

З точки зору медіалінгвістики найістотнішим, безсумнівно, є аналіз лінгвомедійних властивостей і характеристик текстів масової інформації («лінгво» – мовні, вербальні, плюс «медіа», що відносяться до медійного рівню тексту) [5, с. 73].

Значення текстів новин у загальному потоці масової інформації величезне. Володіючи всіма ознаками базового тексту, новини фактично формують зміст і структуру сучасного інформаційного простору.

На рівні макроструктури текст новин, цілісно оформлений у вигляді газетної смуги «news», радіо або телевізійної програми новин, складається з окремих повідомлень, кожне з яких може бути розгорнуте в тій чи іншій мірі.

Класифікація повідомлень новин за змістом ґрунтується на двох дихотомічних категоріях «hard news – soft news», «local news – foreign news», а також на виділенні стійких тематичних блоків типу політика, бізнес, спорт, освіта, культура тощо. Категорія «hard news – soft news» представлена протиставленням повідомлень, що мають тверду фактологічну основу і відповідають на питання що, де, коли (hard news), і повідомлень, заснованих на факторі людського інтересу і орієнтованих на те, щоб викликати співчуття, подив, захоплення (soft news) [5, с. 74].

Категорія local news – foreign news (або home news – international news, world news) представлена повідомленнями про події за кордоном (foreign news). Реалізація цієї категорії в різних національних мас медіа культуро-специфічна, оскільки відображає особливості національного світосприйняття. Зміст повідомлень новин співвідноситься також з певними тематичними блоками, або стійкими медіатопіками, до яких належать політика, економіка, фінанси та бізнес, освіта, наука, культура, охорона здоров'я, соціальна проблематика, погода та стан навколишнього середовища, спорт тощо. Названі теми у свою чергу підрозділяються на більш дрібні тематичні одиниці, наприклад, тема

«погода і стан навколишнього середовища» включає новини про катастрофи і природні катаклізми, повідомлення про землетруси, пожежі, повені, посухи, цунамі, глобальне потепління тощо.

Цілісно оформлений текст новин зазвичай складається з повідомлень різних змістовних категорій та тематичних груп, представлених у збалансованому вигляді і розгорнутих відповідно до вимог формату новин того чи іншого засобу масової інформації.

У друкованих ЗМІ форматне структурування матеріалів новин підпорядковане принципу створення максимальної зручності для читачів (reader-friendly). Більшість повідомлень новин представлені як у короткому, так і в розгорнутому вигляді. Тексти новин характеризуються стійкою синтаксичною структурою відомою в англійській журналістиці під назвою «the inverted pyramid» (перевернута піраміда). Принцип перевернутої піраміди припускає, що вся найцінніша і важлива інформація повідомляється на початку тексту, при цьому основне інформаційне навантаження припадає на першу фразу, яка називається «the lead» і фактично містить усі найважливіші компоненти повідомлення в концентрованому вигляді.

Форматування текстів новин у електронних ЗМІ підпорядковано іншим законам. Так, на радіо традиційні щогодинні випуски новин будуються, як правило, на основі так званого «наративного», або розповідного формату, при якому інформаційний потік характеризується відносно рівною, однаковою інтенсивністю протягом усього випуску. Найбільш поширений формат текстів новин на телебаченні визначається англійськими медіафахівцями як «square format», або збалансований, характерною ознакою якого є рівномірна подача інформації [5, с. 77-78].

Тексти новин, які поширюються через Інтернет, поєднують в собі всі ознаки «сітьового» тексту (тексту, який виробляється і функціонує в комп'ютерній «мережі», World Wide Web) з формально-змістовими особливостями друкованих медіа-текстів. Це пояснюється як близькістю Інтернет текстів до друкованого першоджерела (більшість текстів новин в

Інтернет являють собою дайджест преси), так і однаковою орієнтацією на зручність зорового сприйняття. Саме тому більшості текстів новин в Інтернеті властиві форматні ознаки, характерні для друкованих текстів новин, наприклад, такі, як презентація повідомлення в короткій і розгорнутій формах, чіткий розподіл повідомлень за змістовними категоріями і тематичними групами, помітні заголовки, що привертають увагу.

Розглянемо тепер яким текстовим матеріалом представлені новини про міжнародні заходи у сучасних британських, американських та українських засобах масової інформації.

У друкованих ЗМІ матеріали інформаційних повідомлень про міжнародні заходи являють собою тексти, що публікуються на газетних шпальтах і сторінках журналів під загальною рубрикою «news»: це короткі повідомлення інформаційних агентств (news in brief) і повідомлення власних кореспондентів про міжнародні заходи в країні і за кордоном (home news, international news).

На телебаченні тексти інформаційних повідомлень про міжнародні заходи висвітлюються у регулярних програмах новин. Основні канали, які пропонували випуски новин з інформацією про міжнародні заходи це BBC News, CNN News, CCTV America, Euronews, Reuters, Voice of America News, Ukraine Today.

На радіо тексти інформаційних повідомлень про міжнародні заходи представлені в основному одним видом програм: це короткі (5-хвилинні) зведення новин, що транслюються на початку кожної години, такі, як, наприклад, "World News" на BBC World Service.

Інформаційні повідомлення в Інтернеті – відносно нова, стрімко розвиваюча область масової інформації, яку медіа-експерти відносять до «новітніх інформаційних технологій» [24, с. 338-339] – поширюються практично всіма учасниками процесу масової комунікації, що виробляють новини та мають власний сайт: інформаційними агентствами, теле- і радіокорпораціями, окремими газетами і журналами. Так, наприклад, розділи «News» широко представлені на сайтах BBC, CNN, Reuter та Financial Times.

Оформлення текстів новин про міжнародні заходи в Інтернеті обумовлено особливостями комп'ютерних технологій і відрізняється високим ступенем організації матеріалу і ретельно збудованими міжтекстовими зв'язками. Розгортання повідомлення зазвичай відбувається за дедуктивною схемою «від загального до конкретного». Комп'ютерні технології інформаційного пошуку дозволяють рухатися і в зворотному напрямку: взявши за відправну точку особу чи подію, що цікавить, користувач може визначити діапазон текстів, в яких ця особа чи подія висвітлюються.

Особливості мови текстів новин. Незважаючи на певні відмінності в мові новин в окремих ЗМІ (так, наприклад, зазначається, що стиль мовлення новин на радіо і телебаченні більш близька до розмовної), більшість дослідників визнають провідну роль друкованого слова, преси у формуванні мовних особливостей тексту новин. У плані структури або мофросинтаксису до таких базових ознак англійського тексту новин можна віднести наступні, виділені на прикладі текстів новин про міжнародні військові навчання:

– Більша у порівнянні з іншими типами медіа-текстів кількість дієслівних словосполучень. Крім того для дієслівної синтагматики текстів новин характерна широка розповсюдженість пасивних форм і конструкцій:

Ukrainian soldiers were drilled by American military trainers in Yavoriv.

On a recent spring day two weeks into the course, other similarly low-tech tips were being passed on.

Bewildered Ukrainian troops were being made to hoist one another on their backs, firefighter style, and run up a hill, part of an effort to improve the dismal mortality rate for the wounded.

– Більша у порівнянні з іншими видами медіа-текстів кількість лексичних сполук або складних слів нестійкого типу. При цьому лексичні сполуки в текстах новин досить часто виявляють тенденцію до багатоелементності.

– Більшість синтаксичних з'єднань, що зустрічаються в текстах новин, складаються, як правило, з двох або трьох компонентів (joint military exercise, international naval operations, maritime interdiction operations).

– У синтаксичних сполуках найбільш поширеного типу - словосполученнях, побудованих за моделлю прикметник + іменник (A + N), прикметник + іменник + іменник (A + N + N): raw recruits, basic mistakes, tactical group, physical readiness training. В якості першого компонента частіше виступають обмежувальні прикметники, а не ті, що описують, як це, наприклад, має місце в медіа-текстах групи features.

Очевидно, що всі перераховані вище ознаки обумовлені найважливішою функціональною особливістю тексту новин про міжнародні заходи – його спрямованістю на реалізацію функції повідомлення.

Таким чином, основним типом медіатекстів, який реалізує інформативну функцію масової комунікації є інформаційні повідомлення (новини). Варто зазначити, що новини виступають основним способом інформаційного забезпечення міжнародних заходів.

З ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО МІЖНАРОДНІ ВІЙСЬКОВІ НАВЧАННЯ

Міжнародні військові навчання проходять згідно з указом президента України “Про План проведення багатонаціональних навчань за участю підрозділів Збройних Сил України на території України та їх участі у багатонаціональних навчаннях поза межами України і про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України для участі у багатонаціональних навчаннях” та згідно із Законом України "Про порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України [17].

До основних міжнародних військових навчань з підрозділами Сполучених Штатів Америки, інших держав – членів НАТО та держав – учасниць програми «Партнерство заради миру», які проходили та проходять на території України, і які висвітлювались в ЗМІ належать такі:

- 1) Українсько-американське навчання «Фіарлес Гардіан»;
- 2) Українсько-американське навчання «Сі Бриз»;
- 3) Українсько-американське навчання «Сейбер Гардіан / Репід Трайдент»;
- 4) Українсько-британське навчання «Козак Мейс» тощо [17].

В процесі аналізу текстового матеріалу, яким представлені новини про міжнародні військові навчання у сучасних британських, американських та українських засобах масової інформації, варто визнати провідну роль друкованого слова, преси, інформаційних повідомлень в Інтернеті у формуванні мовних особливостей тексту новин цієї тематики.

У межах наукової роботи є змога розглянути особливості перекладу інформаційних повідомлень про міжнародні військові навчання лише на лексичному та синтаксичному рівнях.

Основою медіа текстів новин про міжнародні військові навчання є загальноживана лексика, адже саме ця лексика створює основу, на якій взагалі

можливе розуміння. І саме загальноживана лексика створює фон, на якому виділяються та взаємодіють різноманітні елементи словникового складу мови [21].

Значну роль у медіа текстах новин про міжнародні військові навчання відіграють терміни, власні назви та наявність елементів розмовного стилю: *paratroopers* – десантники; *marksmanship* – влучна стрільба; *combat first aid* – бойова перша медична допомога; *blank-fire* – холоста стрільба; *reconnaissance mission* – розвідувальна операція; *defense mission* – оборонна операція; *search and rescue operations* – пошукові та рятувальні операції; *walkie-talkie* – "воки-токи"(портативна рація).

Специфіка тематики відібраних нами інформаційних повідомлень зумовлює наявність в них військової лексики. Можна виділити дві основні групи військової лексики, яка використовується у новинах про міжнародні навчання – це військова термінологія, що позначає поняття, які пов'язані безпосередньо з військовою справою, збройними силами, способами ведення збройної боротьби тощо; та військово-технічна термінологія, що включає науково-технічні терміни. Правильний переклад текстів новин військового спрямування залежить значною мірою від правильного перекладу термінів, тому що велику частину військової лексики займають військові і військово-технічні терміни, що несуть максимальне змістове навантаження [12, с. 14].

Найбільш складним є переклад військових термінів, які передають реалії англійської дійсності, що не існують в країні, мовою якою здійснюється переклад. В таких випадках переклад військових термінів може досягатися шляхом опису значення слова, дослівного перекладу, транслітерації, або транскрипції. Наприклад слово «*embed*» [em + bed] має значення – «журналіст, який висвітлює події, що відбуваються у військовому підрозділі» – «*As prospective embeds – journalists planted among America's fighting forces...*» – «У якості військових журналістів, які збираються приєднатися до бойових підрозділів...».

Варто зазначити, що у медіа текстах новин про міжнародні військові навчання активно використовуються власні назви: Ukrainian National Guard; Ukrainian Navy; 137rd Airborne Brigade; Western Naval base; U.S. Army's 709 th Military Police Battalion; Yavoriv; U.S. Marines Reserves of Anchorage.

Досить часто власні назви вживаються у скороченій формі, наприклад назви організацій, підрозділів, посад та географічні назви: AF (Air Forces) – військово-повітряні сили, FL (first lieutenant) – старший лейтенант, IPSC (International Peacekeeping and Security Center) – Міжнародний центр миротворчості та безпеки. Такі скорочення також інколи викликають труднощі при перекладі.

Взагалі, відмінною рисою новин про міжнародні військові навчання на лексичному рівні є також насиченість їх скороченнями. Скорочення в залежності від виду комунікації і реалізації їх у мові поділяються на графічні і лексичні [1, с. 42]. Оскільки ми аналізували тексти новин друкованого слова та інформаційних повідомлень в Інтернеті, доцільно звернути увагу саме на графічні скорочення. Графічні скорочення вживаються тільки в письмовій мові і реалізуються в усному мовленні повною формою тих одиниць, що вони представляють у тексті: FA – Field Artillery; SG –Saber Guardian; RT – Rapid Trident.

Переклад скорочень назв організацій і об'єднань, які мають еквіваленти в українській мові, відбувається із застосуванням таких еквівалентів. Зазвичай транскодуються ті скорочення, які не мають своїх відповідників в українській мові. Але, якщо повна назва такого скорочення вже офіційно існує в мові і загально вживається, то після скорочення слід використовувати таку назву скорочення.

Відмінною рисою скорочень географічних назв є те, що в більшості випадків літери в них виділяються крапками, чи після скорочення ставиться крапка, чого, не спостерігається в скороченнях назв організацій: U.S. participation in Sea Breeze 2015 included approximately 400 sailors. (U.S. – United States).

Слід зауважити, що цитування також відіграє помітну роль в загальній побудові тексту інформаційних повідомлень. Аналіз англomовних новин, про міжнародні військові навчання, показує, що вони містять 20-30% включених висловлювань військових командирів, політиків. Той факт, що цитований матеріал складає значну частку в загальному масиві тексту новин, обумовлений все тим же прагненням до нейтрально-об'єктивного стилю викладу. Отже, включення до тексту великої кількості автентичних висловлювань відомих людей дозволяє надати тексту новин відтінку об'єктивності та неупередженості. Цитовані фрагменти можуть додаватися до тексту новин у вигляді прямої мови, непрямой мови, а також у вигляді окремих словосполучень, виділених лапками.

“This year we provided our Sailors and Marines a platform from which they could train together – and an opportunity from which nations could work together. This training we just completed improved our ability to respond to crisis, increased our tactical proficiency and, most importantly, brought us even closer as partners and friends.” – U.S. Navy Destroyer Squadron 60 Commodore, Capt. Richard Dromerhauser. – “Цього року ми надали нашим морякам і морським піхотинцям платформу, на якій вони б могли разом тренуватися – і можливість, завдяки якій країни могли б працювати разом. Навчання, які ми щойно завершили поліпшили нашу здатність реагувати на кризу, збільшили тактичну майстерність і, найголовніше, зблизили нас як партнерів і друзів.” – зауважив командир 60-го ескадрону винищувачів ВМС США, капітан Річард Дромерхаузер.

“We’ve fulfilled all the tasks assigned. The frigate was undergoing training with a submarine during three hours, completed a combined attack against submarine during this training.” – Capt. 2nd Rank Dmytro Hlukhov told. – “Ми виконали всі поставлені перед нами завдання. Фрегат проходив підготовку разом з підводним човном протягом трьох годин, та виконав комбіновану атаку підводного човна на цих тренуваннях.” – заявив капітан 2-го рангу Дмитро Глухов.

“I don’t see anything new,” in the American training courses, he said. “Just a different approach.” The Ukrainians, he said, had been squeezing a lot into their own two-month boot camp, where the days were “28 hours long.” – “Я не бачу нічого нового в курсі американських навчань, сказав він. Лише інший підхід. Українці, на його думку, втискали багато всього у свій двохмісячний підготовчий курс, де дні тривали “28 годин”.

Варто також розглянути проблеми перекладу синтаксичних явищ у текстах новин про міжнародні військові навчання, адже деякі з них доволі активно вживаються у інформаційних повідомленнях.

Доцільно зауважити, що в порівнянні з іншими типами медіа-текстів текстам новин про міжнародні військові навчання характерна широка поширеність пасивних форм: Naval drills will be conducted at sea, alongside smaller drills at dock and on shore. – Військово-морські навчання відбудуться у морі, разом з невеликими тренуваннями у доках та на узбережжі.

The marine artillery fire was performed on naval and air targets – Артилерійський вогонь морської піхоти був направлений на військово-морські та повітряні цілі. Як правило, пасивні конструкції прийнято передавати українською мовою формою пасивного стану у відповідному часі, особі і числі.

Іноді при перекладі українською мовою пасивні форми замінюються активними конструкціями: An explosion was heard. The area is being searched by soldiers. Було чуто вибух. Солдати обшукували територію.

Ukrainian soldiers were drilled by American military trainers in Yavoriv.

У Яворіві американські військові інструктори тренують українських солдатів; Field fortifications are built of wood, and all other available natural materials. – Польові укріплення будують з дерева і всіх інших підручних матеріалів.

Інфінітивні конструкції також доволі часто представлені у новинах про міжнародні військові навчання, тому що інфінітив позначає дію без указівки на відмінок, час, особу, число і передає динаміку процесу дії [18, с. 62].

Інфінітивні конструкції можуть бути передані українською мовою іменником із прийменником: Rapid Trident is designed to promote regional stability and security... Репід Трайдент призначений для сприяння регіональної стабільності та безпеки.

Крім того, медіа текстам новин про міжнародні військові навчання притаманне часте вживання однакових граматичних структур, синтаксичних повторів: This is the significance I see from this training...; This is the first participation of the Ukrainian ship...; This is the natural evolution of a 20 year....

При перекладі текстів інформаційних повідомлень застосовуються різні технічні прийоми, які порушують формальну подібність оригіналу, але забезпечують досягнення більш високого рівня еквівалентності.

На сьогодні існує безліч класифікацій перекладацьких трансформацій запропонованих різними науковцями. Створенням таких класифікацій займалися Я. І. Рецкер, А. Паршин, В.Н. Комісаров та інші [19, 14, 7]. При аналізі перекладу текстів інформаційних повідомлень про міжнародні військові навчання ми користувалися класифікацією яку навів А. Паршин. Він виділяє 3 типи трансформацій [14]:

1. Лексичні трансформації (перекладацьке транскрибування і транслітерація; калькування; лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція);
2. Граматичні трансформації (синтаксичне уподібнення (дослівний переклад); членування пропозиції; об'єднання пропозицій; граматичні заміни);
3. Лексико-граматичні трансформації (антонімічний переклад; експлікація (описовий переклад); компенсація).

Необхідність застосування трансформацій викликана різними випадками незбіжності структур вихідної мови та мови перекладу. Варто зазначити, що основні види перекладацьких трансформацій постійно застосовуються в процесі перекладу текстів військового спрямування [13].

Спираючись на наведену класифікацію, переклад елементів текстів новин про міжнародні військові навчання було виконано наступним чином:

- Транскрибування (Sea Breeze – Сі Бриз; Fearless Guardian – Фіарлес Гардіан; Rapid Trident – Репід Трайдент; Saber Guardian – Сейбер Гардіан; Richard Dromerhauser – Річард Дромерхаузер, тощо).

- Транслітерація (НАТО – НАТО; Яворів – Yavoriv)

- Найчастішими перекладацькими трансформаціями, виконаними при перекладі новин про міжнародні навчання є модуляція та інколи використовується комплекс перекладацьких трансформацій, що дають змогу суттєво підвищити еквівалентність при перекладі одиниць тексту новин:

Here in western Ukraine, they are far from the fighting, and their job is to instill some basic military know-how in Ukrainian soldiers, who the trainers have discovered are woefully unprepared. The largely unschooled troops are learning such basic skills as how to use an encrypted walkie-talkie; how to break open a door with a sledgehammer and a crowbar; and how to drag a wounded colleague across a field while holding a rifle at the ready. When the war began a year ago, the Ukrainian Army was all but worthless – rife with corruption and Russian spies, and made up largely of “skeleton” battalions of officers with just a few men. About 1 percent of the equipment was manufactured in the past decade.

Тут, на Західній Україні, вони далекі від бойових дій, і їх робота полягає у наданні базових військових ноу-хау українським солдатам, які, на думку інструкторів, є вкрай невідготовленими. В основному неосвічені війська вчать таким базовим навичкам: як використовувати портативну рацію; як вибивати двері кувалдою і ломом; і як перетягнути пораненого товариша по полю, тримаючи гвинтівку наготові. Коли рік тому почалася війна, українська армія була майже нічого не вартою, – з процвітаючою корупцією і російськими шпигунами, і складалася в основному з «кістяку» батальйонів офіцерів, які були нечисленними. Близько 1 відсотка обладнання було виготовлено за останнє десятиліття.

Основними практичними труднощами перекладу інформаційних повідомлень про міжнародні військові навчання є:

- багатозначність слів (використання слів не в прямому значенні);

- використання зворотів розмовної мови;
- використання великої кількості допоміжних елементів;
- синтаксичні конструкції (пасивні та інфінітивні конструкції);
- терміни.

При перекладі інформаційних повідомлень про міжнародні військові навчання найчастіше застосовуються такі прийоми передачі оригіналу як застосування еквівалентів (або константних відповідників) із галузі військової, політичної термінології, лексико-семантичні заміни, а також використання синтаксичних перегрупувань та варіантних відповідників.

ВИСНОВКИ

Проведення міжнародних заходів є публічною інформацією, тобто відкритою для населення. Доступ до публічної інформації забезпечується шляхом систематичного та оперативного оприлюднення інформації в офіційних друкованих виданнях; на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет та будь-яким іншим способом. Інформаційне забезпечення міжнародних заходів включає офіційні друковані видання, офіційні веб-сайти в мережі Інтернет, соціальні мережі, та інші традиційні засоби масової інформації.

В умовах сучасного інформаційного суспільства ЗМІ відіграють доволі значну роль. За допомогою свого матеріалу ЗМІ можуть створити імідж суспільного або політичного діяча, армії, і навіть імідж всієї держави на міжнародній арені.

Сучасні лінгвістичні розвідки свідчать про стійкий інтерес до вивчення текстів ЗМІ з позиції їх здатності висвітлювати найсвіжіші події та заходи. Тексти масової інформації, або медіа-тексти, є одними з найпоширеніших форм сучасного функціонування мови. Медіатекст, як основна одиниця ЗМІ, це складне, багаторівневе та багатовимірне явище. В основі концепції медіатексту лежить органічне поєднання одиниць вербального та медійного ряду. Функціонально-жанрова приналежність тексту є обов'язковим параметром типологічного опису текстів масової інформації. Виділяють чотири типи медіатекстів: новини; інформаційна аналітика та коментар; публіцистика, інакше кажучи, будь-які тематичні матеріали, до яких можна застосувати англійський термін "features"; реклама.

Тексти новин – це базові тексти масової інформації. Значення текстів новин у загальному потоці масової інформації величезне. Володіючи всіма ознаками базового тексту, новини фактично формують зміст і структуру сучасного інформаційного простору. Оскільки основними напрямками державної інформаційної політики нашої держави є забезпечення доступу кожного до інформації та створення умов для формування в Україні інформаційного

суспільства, було проаналізовано саме тексти інформаційних повідомлень.

У ЗМІ новини про міжнародні військові навчання були представлені на газетних шпальтах, у регулярних програмах новин на телебаченні, в інформаційних повідомленнях в Інтернеті. У межах наукової роботи було з'ясовано особливості перекладу інформаційних повідомлень про міжнародні військові навчання лише на лексичному та синтаксичному рівнях на матеріалі інформаційних повідомлень в Інтернеті та на газетних шпальтах.

Основою медіа текстів новин про міжнародні військові навчання є загальноживана лексика. Значну роль відіграють терміни, власні назви, наявність елементів розмовного стилю та цитування.

На синтаксичному рівні текстам новин про міжнародні військові навчання характерна значна поширеність пасивних форм, інфінітивних конструкцій. Тож основними практичними труднощами перекладу новин про міжнародні військові навчання є: багатозначність слів (використання слів не в прямому значенні); використання зворотів розмовної мови; використання великої кількості допоміжних елементів; синтаксичні конструкції (пасивні та інфінітивні конструкції); терміни.

Одне з головних завдань перекладача полягає в максимально повній передачі змісту оригіналу, і, як правило, фактична спільність змісту оригіналу і перекладу дуже значна.

Найчастішими перекладацькими трансформаціями, виконаними при перекладі новин про міжнародні навчання є модуляція та інколи використання комплексу перекладацьких трансформацій, що дають змогу суттєво підвищити еквівалентність при перекладі одиниць тексту новин.

Подальший аналіз текстів новин військового спрямування на всіх рівнях вбачається перспективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баранов А.Н. Роль языка в средствах массовой информации. М.: ИНИОН, 1986. С. 100-133
2. Бернштейн С. И. Язык радио. М.: Наука, 1977. 117 с.
3. Ван Дейк Теун. Язык. Познание. Коммуникация (перевод с англ.). М.: Прогресс, 1989. 243 с.
4. Васильева А. Н. Газетно-публицистический стиль речи. М.: Русский язык, 1982. 301 с.
5. Добросклонская Т. Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка. М.: Наука, 2008. 203 с.
6. Добросклонская Т.Г. Вопросы изучения медиатекстов. М.: УРСС, 2005. 201 с.
7. Комиссаров В. Н. Слово о переводе. М.: Международные отношения, 1973. 215 с.
8. Костомаров В. Г. Языковой вкус эпохи: анализ речевой практики масс-медиа. М.: Педагогика-Пресс, 1994. 304 с.
9. Кривенко Б. В. Язык массовой коммуникации: лексико-семиотический аспект. В.: ВГУ, 1993. 172 с.
10. Латышев Л. К. Технология перевода. М.: Высшая школа, 1989. 244 с.
11. Лысакова И. П. Тип газеты и стиль публикации: опыт социалингвистического исследования. СПб.: Изд-во СПб университета, 1989. 147 с.
12. Надысев М.А. Русско-английский военно-технический словарь. М.: Высшая школа, 2005. 933 с.
13. Нелюбин Л.Л. Учебник военного перевода: Английский язык: Спец. Курс. М.: Воениздат, 1984. 288 с.
14. Паршин А. Теория и практика перевода. М.: Сов. Энциклопедия, 1991. 215 с.

15. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 1.11.2021).
16. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 1.11.2021).
17. Про План проведення багатонаціональних навчань за участю підрозділів Збройних Сил України на території України: Указ Президента України № 570/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/570/2020#Text> (дата звернення: 1.11.2021).
18. Радзієвська Т.В. Текст як засіб комунікації. К.: Ін-т укр. мови, 1993. 194 с.
19. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода. М.: Международные отношения, 1974. 240 с.
20. Солганик Г. Я. Лексика газеты: функциональный аспект. М.: Высшая школа, 1981. 224 с.
21. Стрелковий Г.М. Теория и практика военного перевода. М.: Воениздат, 1979. 272 с.
22. Трескова С. И. Социолингвистические проблемы массовой коммуникации. М.: Наука, 1989. 256 с.
23. Bell A. The Language of News Media. Blackwell: Express Publishing, 1991. 401 p.
24. Dominick J. The Dynamics of Mass Communication. NY: Express Publishing, 1993. 400 p.
25. Faircough N. Media Discourse. London, Arnold: British Council, 1995. 214 p.
26. Fowler R. Language in the News: Discourse and Ideology in the Press. London, Routledge: British Council, 1995. 280 p.
27. Montgomery M., Edington B. The Media. London: British Council, 1996. 240 p.